

31999L0095

L 14/29

EIROPAS KOPIENU OFICIĀLAIS VĒSTNESIS

20.1.2000.

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA 1999/95/EK

(1999. gada 13. decembris)

par noteikumu ieviešanu attiecībā uz to jūrnieku darba stundām, kas strādā uz kuģiem, kuri ierodas Kopienas ostās

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 80. panta 2. punktu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu ⁽¹⁾,ņemot vērā Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ⁽²⁾,rīkojoties saskaņā ar Līguma 251. pantā noteikto procedūru ⁽³⁾,

tā kā:

- (1) Kopienas darbība sociālās politikas jomā cita starpā ir vērsta uz darba ņēmēju veselības un drošības uzlabošanu to darba vidē.
- (2) Kopienas darbība jūras transporta jomā cita starpā ir vērsta uz jūrnieku dzīves un darba apstākļu uzlabošanu uz kuģa, drošību uz jūras un jūras avāriju izraisīta piesārņojuma novēršanu.
- (3) Starptautiskā Darba organizācija (SDO) tās astoņdesmit ceturtās sesijas laikā no 1996. gada 8. līdz 22. oktobrim pieņēma SDO Konvenciju Nr. 180 par jūrnieku darba stundām un kuģa komandas komplektēšanu (1996) (turpmāk tekstā "SDO Konvencija Nr. 180") un Protokolu Konvencijai par minimālajiem standartiem, kas ievērojami uz tirdzniecības kuģiem (1976) (turpmāk tekstā "Protokols SDO Konvencijai Nr. 147").
- (4) Padomes Direktīvas 99/63/EK (1999. gada 21. jūnijs) attiecībā uz līgumu par jūrnieku darba organizēšanu, kas noslēgts starp Eiropas Kopienas kuģu īpašnieku asociāciju (EKKĪA) un Eiropas Savienības transporta darbinieku arodbiedrību federāciju (ESTDAF) ⁽⁴⁾ un pieņemts saskaņā ar Līguma 139. panta 2. punktu, mērķis ir minētā līguma, kas noslēgts 1998. gada 30. septembrī (turpmāk tekstā "Līgums"), ieviešana; Līguma saturs atspoguļo atsevišķus SDO

Konvencijas Nr. 180 noteikumus; Līgums attiecas uz jūrniekiem, kas atrodas uz jebkura jūras kuģa, kas pieder privātai vai juridiskai personai un kas ir reģistrēts jebkurā dalībvalstī un iesaistīts komerciālas darbības jūrā.

- (5) Šīs direktīvas mērķis ir piemērot Direktīvas 1999/63/EK noteikumus, kas atspoguļo SDO Konvencijas Nr. 180 noteikumus, visiem kuģiem, kuri ierodas Kopienas ostā, neatkarīgi no to karoga, lai noteiktu un atrisinātu jebkuru situāciju, kas ir acīmredzami bīstama jūrnieku drošībai vai veselībai; tomēr Direktīva 1999/63/EK ietver prasības, kuras nav paredzētas SDO Konvencijā Nr. 180 un ko tādējādi nevajadzētu attiecināt uz kuģiem, kas nepeld ar dalībvalsts karogu.
- (6) Direktīva 1999/63/EK attiecas uz jūrniekiem, kas atrodas uz katra jūras kuģa, kurš ir reģistrēts dalībvalstī. Dalībvalstīm būtu jāpārbauda to teritorijā reģistrēto kuģu atbilstība visiem minētās direktīvas noteikumiem.
- (7) Lai sargātu drošību un izvairītos no konkurences traucējumiem, dalībvalstīm būtu jāļauj pārbaudīt visu jūras kuģu, kas iebrauc to ostās, atbilstību attiecīgajām Direktīvas 1999/63/EK prasībām neatkarīgi no valsts, kurā šie kuģi ir reģistrēti.
- (8) Jo īpaši kuģiem, kas peld ar tādas valsts karogu, kas nav SDO Konvencijas Nr. 180 vai Protokola SDO Konvencijai Nr. 147 dalībvalsts, nevajadzētu saņemt labvēlīgāku attieksmi kā tiem, kas peld ar tādas valsts karogu, kas ir vai nu konvencijas, vai protokola, vai to abu dalībvalsts.
- (9) Lai kontrolētu efektīvu Direktīvas 1999/63/EK ieviešanu, ir nepieciešams, lai dalībvalstis veiktu pārbaudes uz kuģiem pēc sūdzības saņemšanas no kapteiņa, komandas locekļa, personas vai organizācijas, kurai ir likumīgas intereses par kuģa drošu darbību, dzīves vai darba apstākļiem vai piesārņojuma novēršanu.
- (10) Šajā direktīvā dalībvalstis pēc savas iniciatīvas var attiecīgi iecelt ostas valsts kontroles inspektoros, kas veiks pārbaudes uz kuģiem, kuri ierodas Kopienas ostās.
- (11) Pierādījumu tam, ka kuģis neatbilst Direktīvas 1999/63/EK prasībām, var iegūt pēc kuģa darba kārtības un jūrnieku darba stundu vai atpūtas stundu reģistra pārbaudes vai gadījumā, ja inspektoram ir pamatots iemesls domāt, ka jūrnieki ir pārmērīgi noguruši.

⁽¹⁾ OV C 43, 17.2.1999., 16. lpp.⁽²⁾ OV C 138, 18.5.1999., 33. lpp.⁽³⁾ Eiropas Parlamenta 1999. gada 14. aprīļa atzinums (OV C 219, 30.7.1999., 240. lpp.), Padomes 1999. gada 12. jūlija kopējā nostāja (OV C 249, 1.9.1999., 7. lpp.) un Eiropas Parlamenta 1999. gada 4. novembra Lēmums (vēl nav publicēts *Eiropas Kopienų Oficiālajā Vēstnesī*).⁽⁴⁾ OV L 167, 2.7.1999., 37. lpp.

- (12) Lai izlabotu jebkādu apstākļu uz kuģa, kas ir izteikti bīstami drošībai vai veselībai, tās dalībvalsts kompetentā iestāde, kuras ostā kuģis ir ieradies, var noteikt aizliegumu atstāt ostu līdz tam, kamēr atklātās nepilnības tiek novērstas vai kamēr komanda ir pietiekami atpūtiesies.
- (13) Tā kā Direktīva 1999/63/EK atspoguļo SDO Konvencijas Nr. 180 noteikumus, trešā valstī reģistrētu kuģu atbilstību šīs direktīvas noteikumiem var pārbaudīt tikai pēc tam, kad šī konvencija ir stājusies spēkā,

IR PIENĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

1. pants

Mērķis un darbības joma

1. Šīs direktīvas mērķis ir noteikt sistēmu, kas ļautu pārbaudīt dalībvalstu ostās ienākošo kuģu atbilstību Direktīvai 1999/63/EK un panākt to, lai uzlabotu drošību jūrā, darba apstākļus, kā arī jūrnieku veselību un drošību uz kuģiem.
2. Dalībvalstis pieņem attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka kuģi, kas nav reģistrēti to teritorijā vai nepeld ar to karogu, atbilst Direktīvai 1999/63/EK pievienotā līguma 1. līdz 12. noteikumam.

2. pants

Definīcijas

Šajā direktīvā:

- a) "kuģis" nozīmē jebkuru jūras kuģi, kas pieder privātai vai juridiskai personai un kas ir iesaistīts komerciālās jūras darbībās. Zvejas kuģus šajā definīcijā neiekļauj;
- b) "kompetenta iestāde" nozīmē iestādes, ko norīkojušas dalībvalstis, lai tās pildītu pienākumus saskaņā ar šo direktīvu;
- c) "inspektors" nozīmē valsts sektora darbinieks vai cita persona, ko darba apstākļu pārbaudei uz kuģa pienācīgi apstiprinājusi dalībvalsts kompetentā iestāde un kas ir atbildīga šīs kompetentās iestādes priekšā;
- d) "sūdzība" nozīmē jebkādu informāciju vai ziņojumu, ko iesniedzis komandas loceklis, profesionāla iestāde, apvienība, arodbiedrība vai jebkura persona, kam ir interese par kuģa drošību, tostarp interese par drošības vai veselības draudiem tā komandai.

3. pants

Ziņojumu sagatavošana

Neierobežojot 1. panta 2. punktu, ja dalībvalsts, kuras ostā kuģis ierodas brīvprātīgi, saistībā ar savas uzņēmējdarbības parasto kursu vai operatīvu iemeslu dēļ saņem sūdzību, kuru tā neuzskata par acīmredzami nepamatotu, vai iegūst pierādījumus, ka kuģis

neatbilst Direktīvā 1999/63/EK minētajiem standartiem, dalībvalsts sagatavo ziņojumu, kas ir adresēts tās valsts valdībai, kurā kuģis ir reģistrēts, un, ja saskaņā ar 4. pantu veikta pārbaude sniedz attiecīgos pierādījumus, dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek izlaboti tie apstākļi uz kuģa, kas apdraud komandas drošību vai veselību.

Ziņojumu vai sūdzību iesniegušās personas identitāti nedrīkst atklāt attiecīgā kuģa kapteinim vai īpašniekam.

4. pants

Pārbaude un detalizētāka pārbaude

1. Veicot pārbaudi nolūkā iegūt pierādījumus, ka kuģis neatbilst Direktīvas 1999/63/EK prasībām, inspektors nosaka, vai:

- tabula ar kuģa darba kārtību ir sastādīta darba valodā vai kuģa valodā un angļu valodā atbilstīgi I pielikumā parādītajam paraugam vai atbilstīgi līdzvērtīgam paraugam un vai tā ir piestiprināta uz kuģa viegli pieejamā vietā,
- jūrnieku darba stundu un atpūtas stundu reģistri ir sastādīti darba valodā vai kuģa valodā un angļu valodā atbilstīgi I pielikumā parādītajam paraugam vai atbilstīgi līdzvērtīgam paraugam un atrodas uz kuģa klāja, un ir pierādījums, ka reģistrus ir apstiprinājusi tās valsts kompetentā iestāde, kurā kuģis ir reģistrēts.

2. Ja ir saņemta sūdzība vai ja inspektors, ņemot par pamatu savus novērojumus uz kuģa, uzskata, ka jūrnieki ir pārmērīgi noguruši, inspektors veic detalizētāku pārbaudi saskaņā ar 1. punktu, lai noteiktu, vai reģistrētās darba stundas vai atpūtas laiks atbilst Direktīvā 1999/63/EK noteiktajiem standartiem un vai tie ir pienācīgi ievēroti, ņemot vērā citus reģistrus attiecībā uz kuģa darbību.

5. pants

Trūkumu labošana

1. Ja pārbaude vai detalizētāka pārbaude atklāj, ka kuģis neatbilst Direktīvas 1999/63/EK prasībām, dalībvalsts veic nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka visi tie apstākļi uz kuģa, kas apdraud jūrnieku drošību un veselību, tiek izlaboti. Šādi pasākumi var iekļaut aizliegumu atstāt ostu līdz brīdim, kad nepilnības ir novērstas vai jūrnieki ir pietiekami atpūtiesies.

2. Ja ir skaidri pierādījumi, ka sardzes locekļi pirmajā sardzē vai turpmākajās sardzes maiņās ir pārmērīgi noguruši, dalībvalstis nodrošina, ka kuģis neatstāj ostu, līdz atklātās nepilnības ir novērstas vai attiecīgie jūrnieki ir pietiekami atpūtiesies.

6. pants

Turpmākais darbs

1. Gadījumā, kad kuģim ir aizliegts atstāt ostu saskaņā ar 5. pantu, dalībvalsts kompetentā iestāde informē kapteini, īpašnieku vai operatoru, karoga valsts administrāciju vai valsti, kurā kuģis ir reģistrēts, vai konsulu, vai gadījumā, ja tāda nav, tuvāko valsts diplomātisko pārstāvi par 4. pantā minēto pārbaužu rezultātiem, par inspektora pieņemtajiem lēmumiem un, vajadzības gadījumā, par koriģējošiem pasākumiem.

2. Veicot pārbaudi saskaņā ar šo direktīvu, jādara viss iespējams, lai izvairītos no kuģa nepamatotas aizkavēšanas. Ja kuģis ir nepamatoti aizkavēts, tā īpašnieks vai operators ir tiesīgs saņemt kompensāciju par nodarītajiem zaudējumiem vai kaitējumu. Visos gadījumos, kad izvirza apgalvojumu par nepamatotu aizkavējumu, tas jāpierāda kuģa īpašniekam vai operatoram.

7. pants

Apelācijas tiesības

1. Kuģa īpašniekam vai operatoram, vai tā pārstāvim dalībvalstī ir apelācijas tiesības attiecībā uz kompetentās iestādes pieņemto aizturēšanas lēmumu. Lēmuma apstrīdēšana aizturēšanu neaptur.

2. Dalībvalstis šādam mērķim ievieš un uztur spēkā piemērotas procedūras saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

3. Kompetentā iestāde pienācīgi informē 1. punktā minētā kuģa kapteini par apelācijas tiesībām.

8. pants

Administratīva sadarbība

1. Saskaņā ar nosacījumiem, kas atbilst 14. pantam 1995. gada 19. jūnija Direktīvā 95/21/EK par starptautisku standartu ieviešanu kuģu drošībai, piesārņojuma novēršanai un dzīves un darba apstākļiem uz kuģa (ostas valsts kontrole) attiecībā uz kuģošanu, izmantojot Kopienas ostas, un kuģošanu ūdeņos, kas atrodas dalībvalstu jurisdikcijā ⁽¹⁾, dalībvalstis veic pasākumus, kas vajadzīgi sadarbībai starp to attiecīgajām iestādēm un citu dalībvalstu attiecīgajām kompetentajām iestādēm, lai nodrošinātu efektīvu šīs direktīvas piemērošanu, un paziņo Komisijai par pieņemtajiem noteikumiem.

2. Informāciju par pasākumiem, kas veikti saskaņā ar 4. un 5. pantu, publicē tādā kārtībā, kāda noteikta Direktīvas 95/21/EK 15. panta pirmajā daļā.

9. pants

Klauzula pret labvēlīgāku attieksmi

Pārbaudot kuģi, kas reģistrēts valstī, kura nav parakstījusi SDO Konvenciju Nr. 180 vai Protokolu SDO Konvencijai Nr. 147, vai kas peld ar šīs valsts karogu, dalībvalstis, minētajai konvencijai un protokolam stājoties spēkā, nodrošina, ka attieksme pret šādiem kuģiem un to komandu nav labvēlīgāka par attieksmi pret kuģiem, kas peld ar tādas valsts karoga, kura ir vai nu SDO Konvencijas Nr. 180 vai Protokola SDO Konvencijai Nr. 147, vai to abu dalībvalsts.

10. pants

Nobeiguma noteikumi

1. Dalībvalstis pieņem normatīvos un administratīvos aktus, kas nepieciešami, lai panāktu atbilstību šai direktīvai ne vēlāk kā 2002. gada 30. jūnijā.

2. Pieņemot pasākumus, kas minēti 1. punktā, dalībvalstis tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka šādas atsauces izdarīšanas paņēmienus.

3. Dalībvalstis nekavējoties paziņo Komisijai visus savus tiesību aktu noteikumus, kurus tās pieņem jomā, ko reglamentē šī direktīva. Komisija par to informē pārējās dalībvalstis.

11. pants

Kuģi no ārpuskopienas valstīm

Šo direktīvu piemēro attiecībā uz kuģiem, kas nav reģistrēti dalībvalsts teritorijā vai kas nepeld ar tās karogu, tikai dienā, kad stājas spēkā SDO Konvencija Nr. 180, un dienā, kad stājas spēkā Protokols SDO Konvencijai Nr. 147.

12. pants

Stāšanās spēkā

Šī direktīva stājas spēkā tās publicēšanas dienā Eiropas Kopienu Oficiālajā Vēstnesī.

13. pants

Adresāti

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Briselē, 1999. gada 13. decembrī

Eiropas Parlamenta

priekšsēdētāja

N. FONTAINE

Padomes vārdā —

priekšsēdētājs

S. HASSI

⁽¹⁾ OV L 157, 7.7.1995., 1. lpp. Direktīvā jaunākie grozījumi izdarīti ar Direktīvu 98/42/EK (OV L 184, 27.6.1998., 40. lpp.).

I PIELIKUMS

KUGA DARBA KĀRTĪBAS TABULAS PARAUGS ⁽¹⁾

Kuģa nosaukums: Kuģa karogs: SJO numurs (ja ir):

Pēdējā tabulas atjaunināšana: () no () lapām.

Maksimālās darba stundas vai minimālās atpūtas stundas ir piemērojamas saskaņā ar: (attiecīgās valsts tiesību akti vai noteikumi), kas izsniegts saskaņā ar SDO Konvenciju Nr. 180 par jūrmieku darba stundām un kuģa komandas komplekšānu (1996) un ar jebkuru piemērojamo kolektīvu pasākumu, kas reģistrēts vai atļauts saskaņā ar šo konvenciju un Starptautisko konvenciju par jūrmieku sagatavošanu, diplomēšanu un sardzes pildīšanu (1978) ar grozījumiem (STCW Konvencija) ⁽²⁾.

Maksimālās darba stundas vai minimālās atpūtas stundas ⁽³⁾:

Citas prasības:

Amats/dienesta pakāpe ⁽⁴⁾	Plānotās darba stundas jūrā		Plānotās darba stundas ostā		Komentāri	Kopējās darba/atpūtas stundas dienā	
	Sardzes pildīšana (no-līdz)	Ārpussardzes pienākumi (no-līdz) ⁽⁵⁾	Sardzes pildīšana (no-līdz)	Ārpussardzes pienākumi (no-līdz)		Jūrā	Ostā

Kapteiņa paraksts:

⁽¹⁾ Šajā tabulas paraugā izmantotie termini jālieto darba valodā vai kuģa valodās un angļu valodā.

⁽²⁾ Izrakstus no SDO Konvencijas Nr. 180 un STCW Konvencijas skatīt nākamajā lapā.

⁽³⁾ Svītrot pēc vajadzības.

⁽⁴⁾ Amatier/dienesta pakāpēm, kas ir arī uzskaitītas drošas kuģa komandas komplekšanās dokumentā, izmantotai terminoloģijai jābūt tai pašai, kas izmantota šajā dokumentā.

⁽⁵⁾ Attiecībā uz sardzes personālu var izmantot komentāru iedaļas, norādot plānoto stundu skaitu neparedzētu darbu veikšanai, un visas šīs stundas jāiekļauj kopējā darba stundu dienā kolonā.

IZRAKSTI NO SDO KONVENCIJAS Nr. 180 UN STCW KONVENCIJAS**SDO Konvencija Nr. 180****5. pants**

1. Darba un atpūtas stundu ierobežojumi ir šādi: a) maksimālās darba stundas nepārsniedz: i) 14 stundas jebkurā 24 stundu laikposmā un ii) 72 stundas jebkurā septiņu dienu laikposmā vai b) minimālās atpūtas stundas nav mazāk kā: i) 10 stundas jebkurā 24 stundu laikposmā un ii) 77 stundas jebkurā septiņu dienu laikposmā.
2. Atpūtas stundas var sadalīt ne vairāk kā divos laikposmos, no kuriem viens ir vismaz sešas stundas garš, un intervāls starp sekojošiem atpūtas laikiem nepārsniedz 14 stundas.
6. Nekas no 1. un 2. punktā minētā nevar kavēt dalībvalsti izmantot valsts tiesību aktus vai noteikumus, vai kārtību, kādā kompetentā iestāde varētu atļaut vai reģistrēt kolektīvos līgumus, kas pieļauj izņēmumus attiecībā uz noteiktajiem ierobežojumiem. Šādi izņēmumi, cik vien iespējams, atbilst noteiktajiem standartiem, bet var ņemt vērā biežākus vai garākus atvaļinājumus vai kompensējošu brīvdienu piešķiršanu sardzes jūrmiekiem vai jūrmiekiem, kas strādā uz kuģa klāja īsākos reisos.

7. pants

1. Nekas no šajā konvencijā minētā nemazina kuģa kapteiņa tiesības pieprasīt, lai jūrmieki strādā jebkuru darba stundu skaitu, kas nepieciešams nekavējošai kuģa, uz klāja esošo personu vai kravas drošībai, vai ar nolūku palīdzēt citiem briesmās esošiem kuģiem vai personām jūrā.
3. Cik vien ātri iespējams pēc situācijas normalizēšanas kapteinis nodrošina, ka visiem jūrmiekiem, kuri ir veikuši darbu laikā, kas pēc grafika paredzēts atpūtai, piešķir atbilstīgu atpūtas laiku.

STCW Konvencija**STCW kodeksa A-VIII/1 nodaļa (obligāta)**

1. Visām personām, kam ir piešķirti par sardzi atbildīgā virsnieka pienākumi vai sardzes jūrnieka pienākumi, nodrošina vismaz 10 stundu atpūtu katrā 24 stundu laikposmā.
2. Atpūtas stundas var sadalīt ne vairāk kā divos laikposmos, no kuriem viens ir vismaz sešas stundas garš.
3. 1 un 2. punktā noteiktās prasības attiecībā uz atpūtas laiku nav jāievēro trauksmes vai mācību trauksmes gadījumā, vai citos sevišķi svarīgos darba apstākļos.
4. Neskatot 1. un 2. punkta noteikumus, minimālo 10 stundu laiku var samazināt līdz ne mazāk kā 6 secīgām stundām ar nosacījumu, ka neviens šāds samazinājums nepārsniedz divas dienas un ne mazāk kā 70 atpūtas stundas tiek nodrošinātas katrā septiņu dienu laikposmā.
5. Administrācija pieprasa, lai sardzes grafiks tiktu pieņemts vietā.

STCW kodeksa B-VIII/1 nodaļa (ieteikums)

3. Piemērojot Regulu VIII/1, būtu jāņem vērā, ka:

- 1) noteikumiem, kas pieņemti, lai izvairītos no spēku izsīkuma, būtu jānodrošina, lai netiek izmantotas papildu vai nepamatoti garas darba stundas. Jo īpaši minimālo A-VIII/1 daļā noteikto atpūtas laiku nevajadzētu interpretēt tā, ka visas pārējās stundas var veļt sardzes pildīšanai vai citiem pienākumiem;
- 2) atvaļinājumu biežums un garums, kā arī kompensējošo brīvdienu piešķiršana ir materiāli faktori spēku izsīkuma rašanās novēršanai;
- 3) šie noteikumi var attiekties kuģiem īsos jūras reisos ar noteikumu, ka tos aizstāj ar īpašiem drošības pasākumiem.

II PIELIKUMS

JŪRNIĒKU DARBA STUNDU VAI ATPŪTAS STUNDU REĢISTRA PARAUGS ⁽¹⁾

Kuģa nosaukums: SJO numurs (ja tāds ir): Kuģa katrags:
 Jūrnieks (pilns vārds): Amats/dienesta pakāpe:
 Mēnesis un gads: Sardzes jūrnieks ⁽²⁾: jā nē

Darba/atpūtas stundu reģistrs ⁽³⁾

Atbilstoši atzīmēt darba un atpūtas laiku ar X, vai izmantojot nepārtrauktu līniju vai bultu.

AIZPILDĪT TABULU OTRĀ LAPAS PUSĒ

Uz šo kuģi attiecas šādi valsts tiesību akti, noteikumi un/vai kolektīvie līgumi, kas reglamentē darba stundu vai minimālo atpūtas laiku terobežojumus:
 Es apstiprinu, ka šis reģistrs precīzi atspoguļo attiecīgā jūrnieka darba vai atpūtas stundas.
 Kapteiņa vai kapteiņa pilnvarotās personas paraksta atšifrējums:
 Kapteiņa vai kapteiņa pilnvarotās personas paraksts: Jūrnieka paraksts:

Šī reģistra kopija iesniedzama attiecīgajam jūrniekam.

Šis paraugs ir pakļauts pārbaudei un apstiprināšanai saskaņā ar kārtību, ko noteikusi
 (kompetentās iestādes nosaukums)

⁽¹⁾ Šajā tabulas paraugā izmantotie termini jālieto darba valodā vai kuģa valodās un angļu valodā.

⁽²⁾ Vajadzīgo atzīmēt.

⁽³⁾ Svītrot pēc vajadzības.

